

מי ראה? מי שמע?

את הוויכוח, הוא גם סגר בהחלטיות את שימשת-המגן שלו לפני פרצופי.

מתי להתבייש

בין כל שאר הצרות שפקדו את ברייט בארדו כחיה — יותר מדי כסף, יותר מדי פירסום, יותר מדי מכל דבר — היתה לה צרה מיוחדת. היה לה קשה לנשק בסרטים. כך היא סיפרה, בסרט התיעודי המרתק שהוקרן בטלוויזיה שלנו.

אם השחקן מלה היה מגעיל, היה קשה לנשק אותו, אבל אם היא אהבה אותו, זה היה קשה שיבעתיים. לנשק גבר אהוב לעיני המצלמה, באופן מיקצועי — זה היה גורא מבייש. כך היא אמרה. לי זה הזכיר וונה שחורה קטנה, שעמדה שוחחתי לפני שנים רבות בלונדון. היא הפיתה נערה יפה מג'מייקה. לפי הסיפור שלה — איני אחראי לו, כמוכן — היא היתה אחות רחמניה, שעברה בכריטיניה ולפני שובה למולדתה החליטה לצבור נדונייה. כי בבית רצתה להיות מכובדת, ולהתחתן, ולחיות באישר ובקושר מאז ועד עולם.

ב"ב

היא היתה שחורה כפיה, ובילינו הרבה שעות בדיוורים. היא שוחחה בגילוי לב נידר, וזה היה מרתק. את רוב הדברים שכחת, לצערי. אבל מישפט אחד נחרת בזיכרוני.

שאלתי אותה: «האם אי פעם קרה לך שלקוח מצא חן בעיניך, שהרגשת כלפיו איוושהי אהבה?»

«כן זה קרה» היא אמרה, ואחרי רגע: «ואו נורא-נורא התביישתי!»

שפתיה של אשה-נערה

מדוע כליכך אהבנו אותה, את ב"ב? היא היתה יפה מאוד. אבל הכד היה תמיד מלא בנשים יפות מאוד.

ואילו לצעירה זו היה משהו מיוחד. היא הפכה סמל של מין יותר מכל כוכבת אחרת מכנות דורה באירופה. ובאצות-הכרית, רק מארילין מונרו עלתה עליה.

מדוע מה היה בה, חוץ מגוף נערי והשפתיים המשובבות, שנראו תמיד כאילו הן עומדות במצבה-הכנן לנשיקה? (אגב, בטלוויזיה אין לברייט פה כוח. משמע שלא היתה זאת הבעה טבעית, כפי שהיה נרמזה לנו, אלא חלק מן המישחק.)

קראתי פעם ספר קטן של סימון דה-בובאר על ב"ב, וצירפתי את דבריה לניתוחים שהושמעו בשעתו עם פירסום סיפורו של נאבוקוב, לוליטה. הגה התוצאה:

התרבות המערבית יצרה את אידיאל האהבה הרומנטית. בתרבויות אחרות, אהבה ומין הם היינו הך. התנ"ך שלנו מלא בסיפורי מין וזימה ושאר רכילויות (תמר אשת ער, אמנון ותמר, דוד ובת-שבע, שיר השירים), אך אף כאחד מהם אין זכר לאהבה רומנטית. האהבה היא חושנית. מי שאוהב רוצה להתעלס עם האוהבת, וזהו זה. הוא הריץ באלף לילה ולילה ושאר סיפורי-האהבה הגדולים של התרבות הערבית.

התרבות המערבית, לעומת זאת, דורשת כי האהבה תהיה נפשית. המין ממלא רק תפקיד מישיני ביחסים אלה, ובאהבה הצרופה והטהורה ביותר אין המין קיים כלל. דאגה אהב את ביאטריצה, מבלי להתקרב אליה; דון קיחוט לא ריבר מעולם עם דולצ'יניאה, רומיאו שכב עם ג'וליאט רק אחרי מותם.

כל זה היה טוב ויפה כל עוד היתה קיימת הפרדה גמורה בין המינים, וגבר יכול היה לחלום על אוהבתו (ולחיפך) מבלי לפגוש בה בבית-הספר או בכעודה. אבל אחרי שנפלו כל המחיצות, וצעיר המיסטורין בין המינים נפל — היכן הרומנטיקה כאשר נערים ונערות לומדים יחד מגיל הגן, כאשר הם עובדים יחד ומשורשים יחד בצבא, כאשר הם נתקלים זה בזה על כל צעד ושעל — איך אפשר לשמור על הריחוק הררוש לרומנטיקה?

אך אפשר ליצור מרחק אחר. הוא יכול להיות, למשל, גיאוגרפי. לצעירה שוודית בלונדית קל יותר להתאהב בצעיר תימני שחום על חוף תלאביב, מאשר בסטודנט בלונדי בסטוקהולם. השוני ברקע ובתרבות יוצר אשליה של מרחק, של מיסתורין, המאפשר לאהבה הרומנטית לפרוח כמו פעם.

הברלייגילים יכולים לבוא במקום המחק הגיאוגרפי. גבר בן 65, התנקל בנערה בת 18, יעמוד מולה כמשתאה: היא רוברת שפה אחרת, עולם מושגיה שונה לגמרי, יש הרגשה מתוקה של זרות, של מרחק, של סוד, של מיסתורין.

השיגרה היא אויבת הרומנטיקה. אין האהבה מסוג זה יכולה לפרוח בחיי יום-יום. האהבה בין בעל ואשה היא מסוג שונה לגמרי. כדי לאהוב אהבה רומנטית, צריך נשוא-האהבה להיות מתוך לחיי התגובה, מחוץ לחיי היומיום. מעבר לאופק של הדברים המושגים והרגילים, וגם זה מקל על גבר קשיש להתאהב בנערונית, או לאשה כשלה להתאהב בצעיר עולי-ימים.

כרייט בארדו, בעלת הפה הילדותי, היתה אשה-נערה. היא נתנה לגברים רבים את ההרגשה הזאת של שוני, של חוץ-שיגרתיות, של מרחק, של מיסתורין. מפני שהיתה כזאת, יותר מכל מתחרותיה, הפכה לסמל העליון.

בסידרה היא עדיין מעניינת, עדיין יפה. אך המיסטורין נעלמו. כמה חבל.

צד"ל משתלט על צד"ל עורך פעולה נגד צד"ל הורג מחבלים. צד"ל מתבצר ב.

ממש כמו צבא אמיתי. כימעט כמו צה"ל. וכך אפשר למכור לציבור את הלוקש שהנהגה אפשר יהיה לסגת מלבנון ולהשאיר את השטח לצבא נוצרי גדול ומפואר, בהנהגת גנרל אמיתי לגמרי, שיגן על צפון-הגליל מפני המחבלים, השיעים, הסורים, ואם יש צורך — גם מפני הצבא האדום. ככה זה כשיש צבא.

ציניקים ועוכריישראל יכולים ללכלך ולטעון כי שינוי השם אינו משנה את טיב החכמה וכי שכירי-חרב לא יהיו צבא אמיתי גם אם יעניקו לכל חייל תואר של סגן-מישנה ושלוש שורות של עיטורים ואותות. וכי כל הכוח הזה יתקפל תוך יומיים אם צה"ל באמת יעזוב את השטח. וכי הכוח השיעי, המאורגן פי כמה יותר טוב, ושיש לו מוטיבציה הרבה יותר חזקה, יפנה או את הצבא הזה מן הכפרים השיעים, כשם שהוויאטיקונג ניפנפו את שכירי-החרב הנאומיים של האמריקאים (צבא דרום-וויאטנאם) תוך כמה ימים, אחרי שהאמריקאים הסתלקו.

למזלנו, אין הציניקאים יכולים להצליח. עמישראל הוא עם מאמין, ואם אומרים לו שצד"ל הוא הכוח היעיל ביותר במרחב השמי, מילבד צה"ל עצמו, וזהו זה.

או בינתיים נחכה בלבנון. רק עוד קצת. כי ארטורו יקח צד"ל את העניינים בידיים, ואז יוכל שרי-הביטחון — משה ארנס או

מישהו ראה את יוסי שריד? מישהו שמע אותו? מישהו יודע מה קרה לו?

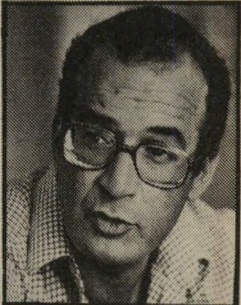
אני ממש חרד. איך אפשר להסביר את דממת-האלחוט הזאת? בדרך כלל פועל יוסי שריד על פי הכלל המתקוק של הפילוסוף דקארט: «אני מרבר, סימן שאני חי!» יש לו הערה קולעת לכל דבר. תגובה מתאימה על כל אירוע. תשובה מוחצת לכל יריב.

וכל זה — באיזו מהירות! מהירות הקול ממש. אדם קופץ מהקומה העשירית של בניין — ועוד לפני שהוא מגיע לקומה החמישית, יש בעיתון הורעה עוקצנית של יוסי שריד. אדם קם לנאום בכנסת.

ועוד לפני שהוא מגיע לרוכן — מופיעה בטלוויזיה תמונתו של יוסי שריד, בצירוף תגובתו על הנאום העומד להינאם. והנה — אלם מזור.

ועדת-הבחירות המרכזית פסי לה את הרשימה המתקדמת לש' לום — ושקט. יוסי שריד נרם. אף לא מילה. אף לא הגה.

לא כלום. מפישי. יוק. עשרות אנשי-רוח ואנשי-ציבור קמו ומחו. עשרות כתבו, הצהירו, חתמו על עצמות. הכל הבינו כי הדמוקרטיה הישראלית הגיעה לקו אדום.

שריד

אילו היה יוסי שריד בארץ — היה מגיב תוך חמש דקות. אילו היה באלסקה או בקאמצ'טקה — זה היה מאריך את זמן-המתנה להודעתו בשלוש דקות נוספות. אפילו שהה בחללית סובייטית בררד לירח — היה משרר את התגובה לפני צאת השעה. כי כזהו יוסי שריד. שולף מהר. פוגע בול.

הנה — שקט, שקט, שקט. אני מודאג. ליבי אומר לי שמישהו נורא קרה. מה זה יכול היה להיות?

(ואני רואה גם לעזר וייצמן. כוו שתיקה עמוקה. מישהו חתך לו את הלשון, למיטכין?)

מרים, איפה את?

לפני כמה ימים צילצל הטלפון בביתי. הרמתי את השפופרת וקול של גבר בלתי-מוכר אמר: «מרים מודיעה כי הרולארים הוכנסו לבנק».

עוד לפני שהצלחתי להגיד «סליחה, טעות» או «מי זה?» הוריד כ"שיחי (אם אפשר לקרוא לו כך) את השפופרת. הוא לא הקדים לפסוקו פניה כלשהי, וגם לא סיים בברכה כלשהי. זה נשמע כמו צופן.

סכרתי שהיתה כאן טעות במיספר. אך אתמול צילצל הטלפון ואותו הקול אמר — בלי הקדמות — «מרים העבירה את הכסף להרסה» סוף השיחה.

אז אחת מן השתיים: או שהגבר הוא באמת טועה במיספר — ואז, אגא, קרא דברים אלה ומצא את המיספר הנכון. או שזוהי פרובוקציה כלשהי, אולי לצורך הקלטה ותיוק בשרות זה או אחר — ואז זה מצחיק.

היי, אתה שם? הרסה מחזירה את הכסף למרים? הלו הלו!

שם טוב משמן טוב

כל פירוטומאי יודע זאת: אם יש מוצר כושל שאינו נמכר בסופר-מארקט, כדאי להחליף את שמו, לעטוף אותו בעטיפה חדשה, והופ — יש מוצר חדש היכול להימכר בשוק כמו לחמניות חמות.

זה נכון גם בפוליטיקה. ועוד איך! פעם היתה חבורת שכירי-חרב בהנהגת רביסרן סעד חדאר. חדאר נשלח על-ידי המנהיגים המארוניים מהר-הלבנון אל הררם, כדי להגן על הכפרים הנוצריים שם. ממשלת-המערך שכרה אותו, נתנה לו כסף ונשק, עזרה לו לשכור חבורה גדולה של צעירים מקומיים, וכך קמה מיליציה חדשה, עוד מיליציה לבנונית אחת.

אחרי-כך כבש צה"ל במיבצעיה-האני (1978) שטח רצון בדרום-לבנון, ומסר אותו לחדאר. ממשלת-הליכוד העניקה לו סיוע אווירי וארטילרי, ובשעת הצורך שלחה גם את הטורים המשווריינים של צה"ל כדי לעזור לו.

במילחמת-הלבנון נמסר לחדאר שטח הרבה יותר גדול, עד מעבר לצידון. קמה ממלכה קטנה של ממש. אנשי חדאר, שלא השתתפו בשום קרב, התהלכו בשטח כמו כוכשי-עולם. אבל הכל ידעו כי אינם אלא מיליציה של שכירי-חרב, המשרתת את המפקדים הישראליים.

מה עושים? פשוט מאד: משנים את העטיפה. אלוהים עשה את שלו, וחדאר נפטר. ברגע הנכון, במקום רביסרן, בא גנרל אמיתי. אבל זה לא הספיק.

בן לילה הפכה המיליציה של חדאר ל.צבא דרום-לבנון. ואם יש כבר צבא ויש גנרל, הגיעה השעה להעניק להם ראשית-יבות. בסלאנג הצבאי, לכל דבר חשוב יש ראשית-יבות.

וכך נולד צד"ל. זה נשמע כימעט צה"ל.

צד"ל זה דבר רציני. לא עוד חבורה של שכירי-חרב. לא עוד מיליציה מקומית. צד"ל זה משהו. זה כוח.

יצחק רבין, לא משנה — לתת לחיילי צה"ל את הפקודה לחזור הביתה. צד"ל יעמוד על מישמר קיימת-שמונה.

אורי פורת וישוע

קרה לי אסון. הותקנה בביתי אנטנה, המאפשרת לי לראות את הטלוויזיה הנוצרית של ממלכת חדאר המנוח.

לחצתי בערב הראשון על הכפתור, וראיתי קאריקטורה של הטלוויזיה של יונדפאפו. תשפוכת דביקה של קנאות דתית נוצרית, מעין אורי וזהו בתריסר תחפושות נוצריות. זמרים השירים על ישוע. נשים נאנסות שחורו וישוע. נזירות בלות שהתחתנו עם ישוע.

אחרי-כך באו החדשות. לרגע שחבתי שאלה הן חדרות מירושלים. היתה זאת תעמולה ישראלית ימנית-קיצונית, בלי כחל ושרק. חיים חרצוג נורה בלום נואם. ולבסוף גם הרדגל הישראלי, בצורה מתקנת: אדום במקום כחול, ארו במקום מגדודי.

JESUS!

מחשב מנוול

ברוך כלל אני מסתדר היטב עם מחשבים. אני מכבר אותם, והם מכבדים אותי. אני נוהר מלריב איתם.

פעם, בעת-רבות-מחשבים בירושלים, אף ניהלתי שיחה ארוכה עם מחשב שתוכנת לערוך פסיכואנאליזה. היה לו תושי-הומור נדיר, וניהלנו במשך שעה ארוכה דו-שיח מנהג ואינטליגנטי, מן הסוג שמודמו רק לעיתים רחוקות לנהל עם בני-אדם.

כל זה כהקרמה לתיאור השיחה המרה שהיתה לי השבוע עם כספומט ברחוב ריונונו.

הכנסתי את הכרטיס שלי כרגיל, הקשתי את המיספר הסודי שלי כרגיל. הוא השיב: טעות במיספר הסודי.

ידעתי שלא טעיתי, אך התאפקתי והקשתי שוב את המיספר. טעות במיספר הסודי, הוא התעקש, והחזיר לי את הכרטיס.

טוב, כל אחד יכול לטעות, גם מחשב. הכנסתי את הכרטיס שוב, הקשתי שוב את המיספר הנכון. טעות במיספר הסודי, השיב הכספומט. בנימה של חוסר-סבלנות.

זה נמשך כך כמה פעמים, ואז עשה המחשב מעשה מנוול. כימעט והייתי אומר: מעשה אנושי. הוא בלע את הכרטיס שלי, והוריע שאינו מתכוון להחזירו. וכדי לרמוז לי שבוה הוא מסיים